

Міністерство освіти і науки України
Департамент агропромислового розвитку Полтавської
обласної державної адміністрації
Національний науковий центр «Інститут аграрної
економіки»

Інститут свинарства і агропромислового виробництва
Національної академії аграрних наук України
Академія WSB (Республіка Польща)
Опольський університет (Республіка Польща)
Національний аграрний університет Вірменії
(Республіка Вірменія)

Азербайджанський державний аграрний університет
(Азербайджанська Республіка)
Азербайджанський університет кооперації
(Азербайджанська Республіка)

Полтавський державний аграрний університет
Навчально-науковий інститут економіки, управління,
права та інформаційних технологій
Кафедра економіки та міжнародних економічних
відносин

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин
та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних
сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні»**

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

**«The scientific support of international economic relations and
socio-economic development in agricultural and related spheres
under the globalization condition and the martial law in Ukraine»**

30 листопада 2022 р.

м. Полтава, ПДАУ

Міністерство освіти і науки України
Департамент агропромислового розвитку
Полтавської обласної державної адміністрації
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Інститут свинарства і агропромислового виробництва Національної академії
аграрних наук України
Академія WSB (Республіка Польща)
Опольський університет (Республіка Польща)
Національний аграрний університет Вірменії
(Республіка Вірменія)
Азербайджанський державний аграрний університет
(Азербайджанська Республіка)
Азербайджанський університет кооперації
(Азербайджанська Республіка)
Полтавська державна аграрна академія
Навчально-науковий інститут економіки, управління,
права та інформаційних технологій
Кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні»

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

«The scientific support of international economic relations and socio-economic development in agricultural and related spheres under the globalization condition and the martial law in Ukraine»

30 листопада 2022 р.

м. Полтава, ПДАУ

УДК 338.439.5: 339.9 : 005.44

ББК 65.9 (4УКР) 42

Редакційна колегія:

Макаренко П.М. – завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., професор, член.-кор. НААН України.

Березіна Л.М. – заступник завідувача кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., професор.

Самойлик Ю.В. – професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавського державного аграрного університету, д.е.н., професор.

Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (30 листопада 2022, м. Полтава). Полтава. 2022. 193 с.

У збірнику надруковані матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Наукове забезпечення міжнародних економічних відносин та соціально-економічного розвитку в аграрній і суміжних сферах в умовах глобалізації та військового стану в Україні». Відповідальність за зміст і редакцію наукових праць несуть їх автори. Матеріали можуть бути корисні для здобувачів вищої освіти, науковців, викладачів вищих навчальних закладів освіти, практиків.

УДК 338.439.5: 339.9 : 005.44

ББК 65.9 (4УКР) 42

ЗМІСТ

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS UNDER THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND THE MARTIAL LAW IN UKRAINE 4

СТРАТЕГІЇ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПОВОЄННИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Макаренко П.М., д.е.н., професор, член-кореспондент НААН України, завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавський державний аграрний університет 5

Пілявський В.І., д.е.н., доцент кафедри маркетингу, Міжнародний університет бізнесу і права, м. Миколаїв

ГЛОБАЛЬНА ПРОДОВОЛЬЧА ІНФЛЯЦІЯ: ФАКТОРИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Белінська Я.В. д.е.н., проф., Проф. каф. міжнародних економічних відносин Державного податкового університету 11

Белінська С.В., Асистент факультету Економіки та менеджменту Аграрний словацький університет. м. Нітра, Словаччина

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Муренець І. Г., к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Харківський національний економічний університет імені С.Кузнеця 15

ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ

Шкурупій О. д. е. н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

*Антоненко Я. ЗВО СВО Бакалавр, спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Полтавський державний аграрний університет*

18

ВЕНЧУРНИЙ ФАКТОР ЗРОСТАННЯ РОЛІ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

Дейнека Т. А., д. е. н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

*Копотун М.К., ЗВО СВО Бакалавр, спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини,
Полтавський державний аграрний університет*

22

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК ГАЗУ

Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавський державний аграрний університет

25

СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ СКРАПЛЕНОГО ГАЗУ

Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

28

*Корольова К., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,
Полтавський державний аграрний університет*

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

*Коваленко В. здобувач вищої освіти СВО Бакалавр,
Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Полтавський державний аграрний університет*

33

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРАЇНАХ-ЛІДЕРАХ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин 36

Шевченко К., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», Полтавський державний аграрний університет

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

Дивнич О. Д., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, 41

Кухтяк С., здобувач вищої освіти спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, ступеня бакалавр, Полтавський державний аграрний університет

НОВІ ІНДУСТРІАЛЬНІ КРАЇНИ «ПЕРШОЇ ХВИЛІ»

Дивнич О. Д., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, 44

Тіщенко В., здобувач вищої освіти спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, ступеня бакалавр, Полтавський державний аграрний університет

ВПЛИВ ВІЙНИ НА АГРАРНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ ТА СУМІЖНІ СФЕРИ

THE IMPACT OF THE WAR ON THE AGRICULTURAL SECTOR OF THE ECONOMY AND RELATED AREAS 48

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Миколенко І.Г., д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавський державний аграрний університет 49

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Жайворон Д. С., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії, кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, спеціальність 051 Економіка, Полтавський державний аграрний університет, 54

Науковий керівник: д. е. н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Самойлик Ю. В.

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Карась Ю.М., аспірант , Полтавський державний аграрний університет 58

Іпатов А.В, аспірант, Полтавський державний аграрний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Рибаченко К.О. здобувач вищої освіти СВО Магістр, ОПП Економіка підприємства, 61

Гладіліна А.Д. здобувач вищої освіти СВО Магістр, ОПП Економіка підприємства, Полтавський державний аграрний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Загребельна І.Л., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, 64

Цикало О.В., здобувач вищої освіти СВО Магістр, ОПП Економіка підприємства Полтавський державний аграрний університет

**ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА:
МІЖНАРОДНИЙ, НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЛОКАЛЬНИЙ ВИМІРИ**

Самойлик Ю., д.е.н., професор,

68

Куленяк А.,

Проскурня А.,

Подолько Д., здобувачі вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,

Полтавський державний аграрний університет

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМА В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

**SOCIO-ECONOMIC PARADIGM UNDER THE
CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND THE
MARTIAL LAW IN UKRAINE**

73

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ТА СПОЖИВЧОГО
ПОПИТУ У ДОМОГОСПОДАРСТВ НА СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ**

Шиян Д. В., доктор економічних наук, професор кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

74

Севрюкова Є. О., аспірант кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ
СИСТЕМОЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Яснолоб І. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права,

Дем'яненко Н. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права

79

*Мурейко Є. В., здобувач ступеня вищої освіти Бакалавр спеціальності 073 Менеджмент
Полтавський державний аграрний університет*

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ ТА ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄС

Миколенко І.Г., д.е.н., доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин 82

Строкань А.О., ЗВО 3 курсу ступеня Бакалавр, Полтавський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ КОМАНДНОЇ РОБОТИ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ПОКОЛІНЬ

Шупта І. М., к. п. н., доцентка, доцентка кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавський державний аграрний університет 87

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

Савенкова О.О., ст. викл. кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін 89

Вернигора М.В., здобувач ступеня доктора філософії спеціальності 051 Економіка, Полтавський державний аграрний університет

СПЕЦИФІКА ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Світлична А.В., к.е.н., доцент, директор ННІ економіки, управління, права та інформаційних технологій

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин 94

Данильченко О.В., магістрант спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Полтавський державний аграрний університет

**УПРАВЛІННЯ, СТРАТЕГІЯ, ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ, ПОТЕНЦІАЛ І ТЕНДЕНЦІЇ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОЇ ТА СУМІЖНИХ СФЕР**

98

**MANAGEMENT, STRATEGY, LEGAL REGULATION,
POTENTIAL AND TRENDS OF SOCIO-ECONOMIC
DEVELOPMENT OF AGRARIAN AND RELATED
SPHERES**

**РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЯК СКЛАДНИКА
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ**

*Березіна Л. М., д.е.н., професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Полтавський державний аграрний університет*

99

**РИЗИКИ ПРИ УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ НА ПРОМИСЛОВИХ
ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

Меліхова Т.О., .д. е. н., професор, академік академії економічних наук України, завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ

102

*Пасічник С.О., аспірант 1-го курсу спеціальності 073
«Менеджмент»,*

Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ

**СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

*Воронько-Невіднича Т. В., к.е.н., доцент,
завідувач кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної,*

106

*Борисенко Ю. В., Чередніченко Р. В., здобувачі вищої освіти,
Полтавський державний аграрний університет*

АСПЕКТИ КРЕАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ НА РИНКУ ПРАЦІ

Євченко В.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри маркетингу та торговельного підприємництва, Українська інженерно-педагогічна академія 109

ТОВАРНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА І МЕТОДИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

Семенкова А.О., здобувачка вищої освіти 114
Поночовна О.В., асистентка кафедри економіки та міжнародних відносин
Полтавський державний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Сухорук К.В., Васько В.Л., здобувачі вищої освіти 116
Науковий керівник – к.е.н., доцент Овчарук О. М.
Полтавський державний аграрний університет

ПЕРЕВАГИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Торяник А. І., 118
Мощенський В. Е., здобувачі вищої освіти

Науковий керівник – д.е.н., доцент Федірець О. В.
Полтавський державний аграрний університет

СТРАТЕГІЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Цимбалістий В.В., здобувач СВО Магістр, ОПП Економіка підприємства, спеціальність 051 Економіка, Полтавський державний аграрний університет 120

ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Рудник М. С., здобувач вищої освіти спеціальності 051 Економіка ступеня Магістр, 124
Полтавський державний аграрний університет

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ТА СУМІЖНИХ СФЕР: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА, ЛОГІСТИЧНО-МАРКЕТИНГОВА, ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНА, ІННОВАЦІЙНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВІ

128

INFRASTRUCTURAL PROVISION OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF AGRARIAN AND RELATED SPHERES: INSTITUTIONAL, LOGISTIC-MARKETING, FINANCIAL-INVESTMENT, INNOVATIVE AND INFORMATIONAL COMPONENTS

VERTICAL INTEGRATION IN AGRIBUSINESS: THE NEO-INSTITUTIONAL APPROACH

*Ramanauskas J., Dr. (hab.), Professor
Klaipeda University, Lithuania*

129

*Zhukovskis J., Dr., Professor
Vytautas Magnus University, Lithuania*

*Zinovchuk V., Dr. of Econ. Sc., Professor
Polissia National University, Ukraine*

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ Й РОЗВИТКУ МАРШРУТНОЇ МЕРЕЖІ ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Никончук В.М. д.е. н., доцент,

134

*Завацький В.О. магістр.,
Національний університет водного господарства та природокористування*

ВИДИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В МУНІЦИПАЛІТЕТІ

Кононенко Ж.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

138

*Кононенко О.А.
Полтавський університет економіки і торгівлі*

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Свистун Л.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу і оподаткування 142
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Дивнич О. Д., к.е.н., доцент, 144
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Полтавський державний аграрний університет

ЗАХОДИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ У ВОЄННИЙ ЧАС

Велика А. О.,

Сухорук К. В., здобувачі вищої освіти 148

Науковий керівник – д.е.н., доцент Миколенко І. Г.
Полтавський державний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Миколенко І.Г., д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин 150

Гужва Н.В., здобувач вищої освіти Магістр
Полтавський державний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Харченко О. О., здобувач вищої освіти спеціальності 051 Економіка ступеня Магістр, 153
Полтавський державний аграрний університет

НАУКОВІ ЗАСАДИ ПРОВАЙДІНГУ ЕКОІННОВАЦІЙ В АГРАРНІЙ І СУМІЖНІЙ СФЕРАХ

157

SCIENTIFIC PRINCIPLES OF PROVIDING ECO- INNOVATIONS IN AGRICULTURAL AND RELATED FIELDS

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ
ДЛЯ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО З
МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТА ХАРЧОВОЇ
БЕЗПЕКИ

*Зоря О.П., д.е.н, професор, професор кафедри фінансів, банківської
справи та страхування,*

158

Яснолоб І.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва і права,

*Мауер Д.Р., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії;
Полтавський державний аграрний університет*

РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ
ТА ЇЇ ЕКСПОРТ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ
БЕЗПЕКИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ

*Клименко В.І., к. е. н., доцент, директор Агенції регіонального
розвитку Полтавської області «Офіс євроінтеграції»;*

161

*Туль С.І., к. е. н., доцент, заступник директора-експерт з
регіонального розвитку Агенції регіонального розвитку Полтавської
області «Офіс євроінтеграції»*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В
НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Самойлик Ю.В., д.е.н., професор,

Михайлова О.С., к.е.н., доцент,

165

*Харченко В.Р., здобувач СВО «Магістр» спеціальності
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність,
Полтавський державний аграрний університет*

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Дивнич О. Д., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,

169

Сніжко О., здобувач вищої освіти спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, ступеня бакалавр, Полтавський державний аграрний університет

РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL SPACE IN THE SYSTEM OF SOCIO-ECONOMIC RELATIONS

173

THE EDUCATIONAL ACTIVITY INTERNATIONALIZATION STRATEGY UNDER CONDITIONS OF GLOBALIZATION CONFLICTS AGGRAVATION

Zlatinka BLABER, professor of the Accounting and Finance Department, Salem State University, PhD in Economics Science, Professor

Gavriel MEIROVICH, professor of the Management Department, Salem State University, PhD in Economics Science, Professor

174

Iuliia SAMOILYK, professor of the Economy and International Economic Relations Department, Poltava State Agrarian University, Doctor of Economic Science, Professor, Poltava State Agrarian University

Список використаних джерел

1. Шкурупій О., Дейнека Т., Загребельна І., Дивнич О. Зміни міжнародного бізнес-середовища та інноваційноінвестиційної поведінки компаній в умовах пандемічної кризи. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 1. С. 102-114.
2. Венчурные инвестиции: что это такое, как они работают и какие есть плюсы и минусы. URL: <https://vc.ru/finance/105945-venchurnye-investicii-hto-eto-takoe-kak-oni-rabotayut-i-kakie-est-plyusy-i-minusy> (дата звернення: 02.11.2022).
3. Top 50 Venture Capital Firms Investing in Blockchain Companies. Crypto Fund Research, Cryptocurrency Private Equity Funds, Cryptocurrency Venture Capital Funds. URL: <https://cryptofundresearch.com/top-50-venture-capital-firms-investing-blockchain-companies/> (дата звернення: 02.11.2022).
4. Рогач О. Методологічні аспекти аналізу багатонаціональних підприємств. *Міжнародна економічна політика*. 2019. № 2 (31). С. 7-42.

УДК: 327.8

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК ГАЗУ

Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Полтавський державний аграрний університет

Бурхливий розвиток світової економіки наряду із сучасними прагненнями до екологізації енергозабезпечення призвели до зростання обсягів світового сукупного споживання природного газу. Неможливість більшості країн світу задовольнити потребу у природному газі за рахунок власних енергоресурсів викликає абсолютну залежність від поставок імпортного газу. Минулий 2021 рік видався складним для світової газової галузі. Попит на природний газ стрімко зріс, чому сприяло відновлення після пандемії COVID-19. До того ж, ряд країн потерпали від посухи та недостатньої сили вітру, що викликало збільшення

споживання електроенергії на газі, яке замінило втрачену гідро- та вітряну енергію. Заміна вугілля газом у поєднанні з відносно низькою пропозицією через аварії на терміналах і трубопроводах скрапленого природного газу призвели до швидкого зростання цін.

У Європі ефект посилювався діями деяких гравців, які призвели до зростання цін, і, як наслідок, прискорення переходу до альтернативних джерел енергії (включаючи біогаз).

Особливо загострив проблему російсько-український конфлікт. «Газпром» спочатку заявив, що буде дотримуватись своїх довгострокових контрактів, а згодом почав скорочувати або, взагалі, припиняти експорт газу в ряд європейських країн.

Наслідки для Європейського Союзу можна назвати драматичними.

Насамперед, ціна на газ на Title Transfer Facility (ТТФ) спочатку зросла до 100 євро за МВт-год, потім до 200, а згодом сягла 300 євро (попередній середній діапазон 10-30 євро/МВт-год!). На тлі цього з'явилась суттєва диференціація цін для різних європейських країн, які до війни десятиліттями імпортували російській газ за приблизно однаковою ціною. Так, різниця в ціні на газ між Францією та Німеччиною перевищила 50 євро за МВт-год. Через особливості інфраструктури ринку електроенергії в ЄС ціна на останню також стрімко зросла до 1000 євро за МВт-год [1].

Все це покращило кон'юнктуру на світовому та європейському ринку скрапленого природного газу (LNG – Liquefied natural gas). Усі країни Європи, які мають вихід до моря, прискорили або відродили плани щодо додаткових потужностей СПГ (плавучих або наземних).

Наступним наслідком стало стрімке зниження попиту на газ. Від беспрецедентного підвищення ціни на цей ресурс європейські уряди не в змозі захистити внутрішніх споживачів газу, що вплинуло на промисловість у більшості країн та сприяло різкому скороченню промислового попиту до 40%. Тобто, відбулося вимушене скорочення попиту переважно через закриття підприємств або згорання масштабів їх економічної діяльності.

Реакцією ЄС стало прискорене заповнення газосховищ майже на 100%, а також розробка плану RePowerEU, реалізація якого дасть змогу обійтися без газу з РФ. Відбувається поступовий перехід до використання біогазу разом з іншими відновлюваними джерелами енергії. До того ж, подовжено термін експлуатації деяких атомних і вугільних електростанцій, які готуваоися до закриття. Продовжується добровільне скорочення попиту на газ, розробляється механізм примусового скорочення його споживання [2].

Можна констатувати величезні збитки європейських газових компаній, зокрема в Німеччині, Італії, Австрії та інших країнах Центральної Європи. Адже витрати на паливо в 10 разів перевищують його вартість, що вимагає мільярдів готівки. У більшості країн ліміт цін для домогосподарств несуть саме газові компанії, навіть якщо їх підтримує держава. Ці компанії, за своїми довгостроковими контрактами, не мали іншого вибору, окрім як купувати газ, який вони зобов'язувалися постачати споживачам за завищеними цінами, зумовленими спот-контрактами. Уряди деяких країн мусили підтримати ряд компаній з метою запобігання їх дефолту та уникнення «ефекту доміно» [3].

Сьогодні європейські експерти роблять невтішні прогнози щодо розвитку ситуації та окреслюють наступні тенденції розвитку газового ринку ЄС:

- ситуація, швидше за все, залишатиметься дуже складною принаймні до 2027 року, оскільки до цього часу неможливо ввести в експлуатацію достатню кількість нових джерел газу/СПГ;

- ЄС змушений кардинально змінити не лише структуру ринку газу, а й ринку електроенергії, оскільки він довів свою неефективність під час кризи;

- очікується певна консолідація газової промисловості та переформатування газових потоків до Європи вже в найближчі роки;

- так званий європейський «енергетичний перехід» передбачає зменшення природного газу в енергетичній суміші та прискорення розвитку зеленого газу: біогазу, синтез-газу, водню [4].

Отже, глобальна невизначеність останніх часів в області енергоресурсів призвела до того, що природний газ відіграє все більшу роль в світовому

енергетичному балансі. Країни, які зможуть опанувати нові технології переробки і транспортування природного газу, а також перейти на альтернативні види енергоносіїв, отримають не лише енергетичну незалежність, але й всі підстави для сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. The Most requested natural gas data // URL : <https://www.eia.gov/naturalgas/data.php>.
2. REPowerEU: how the EU plans to get rid of Russian gas // URL : <https://ukraineinvest.gov.ua/news/12-05-22-6/>.
3. Statistical Review of World Energy // URL : <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/>
4. Didier Holleaux. President of Eurogas and IGU Regional Coordinator. European gas industry takes hit from Russian cuts // Global Voice of Gas magazine. By The International Gas Union. Navigating the crisis. October, 2022. ISSUE 03 | VOL 02. P.20-21.

УДК 339.92

СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ СКРАПЛЕНОГО ГАЗУ

*Чернова О.В., к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин,*

*Корольова К., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,*

Полтавський державний аграрний університет

Індустрія скрапленого природного газу, маючи майже 50-річний досвід роботи, продовжує розвиватися швидкими темпами. На перший план виходить завдання підвищення енергоефективності та екологічності виробництва.